
STRIJDPROGRAM DER S. D. P.

vastgesteld door het congres van 23 Mei 1909.

1. Democratiseering van alle vertegenwoordigende lichamen en **van de verkiezingswijze** der uitvoerende gezagspersonen en -lichamen (afschaffing der Eerste Kamer, volksreferendum, evenredige vertegenwoordiging, republikeinsche regeringsvorm).

Algemeen, gelijk, enkelvoudig en rechtstreeksch kies- en stemrecht voor mannen en vrouwen, die hun 20ste jaar bereikt hebben, met geheime stemming. Korte wetgevende tijdperken.

2. Bestrijding van alle maatregelen en wettelijke voorschriften, die de arbeidersklasse zouden belemmeren in haar vrijheid van organisatie en actie (recht van vereeniging, vergadering, meenings- en uilingsvrijheid, stakingsrecht zonder onderscheid tusschen arbeiders in vrije bedrijven en ambtenaren of arbeiders in publieken dienst).

3. Afschaffing van alle bepalingen, die er op gericht zijn de politieke en economische gelijkgerechtigdheid der vrouw te verkorten (bestrijding van elk streven om de mogelijkheid tot of gelegenheid voor beroepsarbeid voor de vrouw te verminderen en de vrouw van het terrein van den maat-

schappelijken arbeid terug te dringen, met wettelijke, beschermende bepalingen voor arbeidsters, voor zoover die in het algemeen door haar lichamelijke gesteldheid geboden zijn en in het bijzonder ten einde de moeder-arbeidster de uitoefening harer moederfuncties mogelijk te maken, dus moederschapsverzekering).

4. Een arbeidswetgeving, ter bevordering van de lichamelijke en geestelijke weerbaarheid der arbeidersklasse, zoo-wel in de nijverheid, den handel en 't vervoerwezen, als in den landbouw en de veeteelt (achturige werkdag, afschaffing of zoo groot mogelijke beperking van den nacht arbeid, verbod van kinderarbeid tot 14-jarigen leeftijd, bijzondere bescherming tot het 18de jaar; kostelooze verzekering der arbeiders **en met hen gelijkstaanden** tegen de gevolgen van ziekte, invaliditeit, ongevallen, werkloosheid, ouderdom en overlijden, onder controle en medebestuur van belanghebbenden; ingrijpende hygiënische bedrijfswetgeving; regeling der arbeidsinspectie op een wijze, die een volledige toepassing der arbeidswetgeving waarborgt).

5. Verplicht neutraal lager onderwijs van staatswege, en zoo groot mogelijke uitbreiding **en verbetering** ook wat betreft de lichamelijke verzorging der leerlingen. **Kostelooze openstelling van alle inrichtingen van openbaar onderwijs.**

6. Volledige scheiding van kerk en staat (weigering van alle subsidies uit publieke kassen aan kerkelijke instellingen en voor kerkelijke of godsdienstige doeleinden).

7. Afschaffing van het militaire stelsel. Invoering van een algemeene volkswapening in plaats van 't staande leger.

8. Kostelooze rechtspleging voor arbeiders en met hen gelijkstaanden. Deelneming van gekozen leeken aan de rechtspraak (volks-jury). Schadeloosstelling voor niet schuldig gebleken in hechtenis gestelden en veroordeelden.

9. Naasting van alle bedrijven, die een monopolistisch karakter dragen. Opheffing van het individueele en concurrentiekarakter van alle vakken van hygiënischen en sanitair aard (geneeskunde, geneesmiddelen-bereiding, ziekenverzorging enz.)

10. Uitbreiding, verscherping en krachtige doorvoering van de wettelijke bepalingen ter bestrijding van den grond- en woningwoeker en ter bevordering van een deugdelijke volkshuisvesting.

11. Sterk opklimmende belasting op de inkomsten, het vermogen en de erfenissen, met vrijstelling van on- en minvermogens; staatserpacht; afschaffing van alle belastingen op noodzakelijke volksbehoeften.

12. Bestrijding van het alcoholisme. Ingrijpende drankwetgeving. (Bij amendement toegevoegd).

N.B. De vet gedrukte woorden zijn bij amendement toegevoegd aan den ontwerp-tekst of daarin gewijzigd.